

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทย ให้สามารถผลิตผู้ที่มีความรู้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพจากผลงานวิจัยทางการแพทย์พบว่า เด็กปฐมวัยจำนวนมากถึง ๑ ใน ๖ มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุแสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมรวมทั้งจำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษมีเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา มีการเฝ้าระวังและดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า ๖ ปี ทุกกลุ่มตั้งแต่แรกเกิดตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก^๑

ปัญหาของสังคมประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยไทย คือ ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งอาจได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสุขภาพอนามัยและพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างๆ จากภายนอกส่งผลกระทบต่อกระบวนทัศน์การดำเนินชีวิต ทำให้จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในสังคมตนเอง การพัฒนาเด็กที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมของเด็ก ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันไปจึงมีความสำคัญ^๒

ในโลกที่ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่งหรือเกิดขึ้นอย่างช้าพอที่จะเรียนรู้ผ่านผู้รู้คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโต และเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้เรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่น และมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้

^๑นิติยา คชภักดีและคณะ , โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัด “ครอบครัวอยู่ดีมีสุข”, (มหาวิทยาลัยมหิดล : เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๖), หน้า ๔๔.

ประสบการณ์ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิต ดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านสติปัญญา^๓

ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากต่อการศึกษาของเด็ก ทั้งนี้เพราะบ้านเป็นสถาบันสำคัญอันดับแรก ที่สร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขเด็กสามารถเติบโตมากน้อยเพียงใด มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ขึ้นอยู่กับบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองเองเป็นสำคัญ พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นครูคนแรก คนสำคัญของเด็ก เป็นผู้ที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการให้ความรู้ให้ประสบการณ์แก่เด็กและเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองยังมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูให้เด็กเจริญเติบโตแข็งแรงมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ มีหน้าที่ในการสนับสนุนทางด้านการศึกษาเชื่อมโยงต่อจากทางโรงเรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องรับบทบาทหน้าที่ของตนในการที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาทุกด้าน และจะต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนที่จะพัฒนาเด็ก

ด้วยความสำคัญของผู้ปกครองดังกล่าว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงได้กล่าวถึงการให้สถาบันต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว ชุมชน องค์กร และ สถานประกอบการในชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนาและสถาบันอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาที่ประกอบด้วยคณะบุคคลหลายฝ่าย ทั้งใน ส่วนโรงเรียน ชุมชน และบ้านมาร่วมทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้ที่มีความสำคัญ และสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากที่สุด ในส่วนของบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองจะทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้^๔

ปัญหาอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เกิดจากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครู และ ผู้ปกครองที่ยึดติดกับความเคยชินเดิม การขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้ปกครอง เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม การขาดการสื่อสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ผู้ปกครองไม่รู้หรือไม่ได้เข้ามา มีส่วนร่วมอย่างที่เราควรจะเป็น การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของผู้ปกครองเนื่องมาจากภารกิจในการทำงาน ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ ปัญหาความคิดที่แตกต่างกันระหว่าง ครู กับ ผู้ปกครอง ทำให้เกิดความขัดแย้ง การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ฉะนั้นหนทางแก้ไขปัญหาก็ควรเสริมสร้างให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นคุณค่าของการศึกษาให้ผู้ปกครองเข้าใจ ในพัฒนาการของลูกหลาน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์

^๓ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, เอกสารการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้ดูแลเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑.

^๔ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

มาใช้ในการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ต้องการทราบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ต้องการทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกันอย่างไร

๑.๓.๓ ต้องการทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการ มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่ามีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๓,๑๐๐ คน^๕

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใน ๖ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
๒. ด้านบุคลากร
๓. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

^๕สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช, ข้อมูล ๑๐ มิถุนายน, (นครศรีธรรมราช : เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๘), หน้า ๑ – ๕.

๔. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
๕. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากภาคส่วน
๖. ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเล็ก อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๔๘ ศูนย์

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก
อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

๑.๕.๑ ผู้ปกครอง ที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้ปกครอง ที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้ปกครอง ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานของศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กเล็ก อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนวิเคราะห์ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมิน ร่วมปรับปรุงพัฒนากิจกรรมต่างๆของหน่วยงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๑.๖.๒ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๖.๒.๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวน
นักเรียนไม่เกิน จำนวน ๕ คน

๑.๖.๒.๒ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดกลาง หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวน
นักเรียน ตั้งแต่ ๕๑ - ๑๐๐ คน

๑.๖.๒.๓ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวน
นักเรียน ตั้งแต่ ๑๐๑ คนขึ้นไป

๑.๖.๓ ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่นที่อาจจะเป็นญาติ หรือไม่ใช่ญาติ แต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก และทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็ก

๑.๖.๔ การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การบริหาร ตามมาตรฐาน ศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีทั้งหมด ๖ ด้าน ได้แก่

๑) **ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา การประเมินผลการใช้เงิน การแก้ปัญหาการบริหารจัดการ การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบบริหาร การจัดสรรงบประมาณการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๒) **ด้านบุคลากร** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากร สร้างขวัญกำลังใจ มีการกำหนดบุคลากรและร่วมสรรหา การประเมิน นิเทศติดตามบุคลากร

๓) **ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงซ่อมแซม วางแผนพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การดูแลทรัพย์สินและความปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การตกแต่งห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๔) **ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยการเรียนรู้นอกสถานที่ การเป็นวิทยากร การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕) **ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ การประชาสัมพันธ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การเชิญวิทยากรปราชญ์ชาวบ้าน การบูรณาการในการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๖) **ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการระดมทุน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเครือข่าย การช่วยเหลือติดต่อผู้มีส่วนรู้มามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา การติดตามประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย

๑.๖.๕ **อายุ** หมายถึง อายุของ ผู้ปกครอง ผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ช่วงอายุ ดังนี้ ๑) อายุ ต่ำกว่า ๓๐ ปี ๒) อายุ ๓๐ – ๔๐ ปี และ ๓) อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป

๑.๖.๖ **ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ปกครองผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ ๑) ต่ำกว่าปริญญาตรี และ ๒) ปริญญาตรี และ สูงกว่าปริญญาตรี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๗.๒ ได้ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

๑.๗.๓ ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๗.๔ สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้มาเป็นแนวทางวางแผนและพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป